

4 - Instrumentalmusikk – Tibet (utdrag på ca 10 min)

Dette utdraget er hentet fra en offer- eller gaveseremoni som gjerne gjennomføres når en *lama* (lærer) besøker et tibetansk tempel. Musikken inngår i et to timer langt ritual der hensikten er å rense de involverte fra negative krefter eller påvirkninger. Ofte inngår pauser underveis, avsatt til å drikke te, overrekke gaver, etc. Slike aktiviteter kan også forstås som former for buddhistiske, ondtaavergende ritualer, noe som for øvrig finnes i alle buddhistiske retninger.

Mange særegne tibetanske instrumenter kan høres i dette utdraget: en stor tromme med skinn på begge sider, store cymbaler som kan dempes eller moduleres med fingrene, håndbjeller av bronse, og små timeglass-aktige trommer. Sistnevnte er lagd av to kranier med issene imot hverandre, trommeskinn på begge sider og skinnkuler i tråder som treffer trommeskinnene når trommen roteres. Blåseinstrumentene brukes to og to, for å oppnå kontinuerlig lyd. Vi hører obo-aktige instrumenter med en karakteristisk, nasal klang og tre-fire meter lange trompetaktige blåseinstrumenter med svært dype toner, også kjent som *dungchen*.

Mot slutten av utdraget hører vi også munkes som resiterer *mantraer* og hellige tekster. Med til musiseringen hører også *mudraer*, det vil si håndstillinger av sentral religiøs og mental betydning.

For vestlige lyttere kan tibetansk rituell musikk høres ut som et skramleorkester som ikke har begynt å spille sammen ennå. I omtaler av slik musikk vektlegges ofte lydenes tilsynelatende mangel på harmoni og orden som et eksempel på hvordan lyd kan forstås som et rituell verktøy: Hensikten er ikke å oppleve vakker eller høytidelig stemning, men å være årvåkent til stede i det som skjer. På samme vis vektlegges gjerne pausene i denne musikken. Både pauser og lyd skal hjelpe utøvere og tilhørere som deltar i ritualen til å fokusere sin bevissthet. Tibetansk buddhistisk musikk av denne typen kan altså forstås som (hjelp til) en form for meditasjon der målet ikke er å ”bli borte”, men snarere – i mental forstand – å bli mer til stede.

I arbeidet med denne musikken kan elevene for eksempel

- 1) lytte og assosiere på fritt grunnlag,
- 2) lytte og legge merke til musikkfaglige elementer som instrumenter, lyder, rytmer, pauser, etc,
- 3) se musikken i sammenheng med buddhistiske idealer som tilstedeværelse, meditasjon, oppløsning av begjær, etc, og betydningen av ritualer,
- 4) se musikken i sammenheng med tibetansk buddhisme og tibetansk kultur, for eksempel klostervesen, lamaenes rolle, hvordan manglende vegetasjon medfører at instrumenter og annet ofte produseres av knokler, synet på død og gjenfødelse, med mer.